

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ของประชาชนในเขตหนองจอก จังหวัดกรุงเทพมหานคร
มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ

1. เพื่อทราบถึงพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขต
หนองจอก
2. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับ
การศึกษา ศาสนา ตำแหน่งในสังคม และการติดต่อกับสังคมภายนอกกับการ
เปิดรับสื่อมวลชน
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนกับลักษณะทันสมัย
4. เพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านเพศ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจ
ระดับการศึกษา ศาสนา ตำแหน่งในสังคม และการติดต่อกับสังคมภายนอก
กับลักษณะทันสมัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ใน
เขตหนองจอก จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 290 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย
โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัว
อย่าง การเปิดรับสื่อมวลชน 4 ประเภท และความสัมพันธ์ ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้
การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิจัยปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 15-25 ปี สถานภาพสมรสแต่งงานแล้ว มีสถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้าครอบครัว มีการศึกษา ป.1-ป.4 มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 3,001-5,000 บาท ประกอบอาชีพเป็นข้าราชการ พลเรือนมากที่สุด และส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และไม่มีตำแหน่งในสังคม และมีการติดต่อกับสังคมภายนอกอยู่ในระดับต่ำ

2. พฤติกรรมกาารเปิดรับสื่อมวลชน

พบว่าประชาชนส่วนใหญ่นิยมเปิดรับสื่อโทรทัศน์ รองลงมาคือวิทยุ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารตามลำดับ และส่วนใหญ่ตอบว่าเปิดรับทุกสื่อที่บ้าน

สื่อวิทยุ

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 78.6 ตอบว่าฟังวิทยุ และจำนวน 62 คน ร้อยละ 21.4 ตอบว่า ไม่ได้ฟังวิทยุ โดยฟังวิทยุทุกวันหรือประมาณสัปดาห์ละ 5-6 ครั้ง ถึงร้อยละ 33.4 และกลุ่มตัวอย่างตอบว่าใช้เวลาเปิดรับประมาณ 1-2 ชั่วโมงมากที่สุด โดยตอบว่ามีเหตุผลคือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงจำนวน 109 คน คิดเป็น ร้อยละ 37.6 ส่วนใหญ่ฟังวิทยุที่บ้าน จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 รองลงมาเป็นที่อื่น ๆ ได้แก่ ในรถ ที่ทำงาน และรถประจำทาง (รายละเอียดในตารางที่ 26 หน้า 123) กลุ่มตัวอย่างจำนวนสูงสุดฟังรายการเพลง โดยมีปริมาณการเปิดรับข่าวสารเฉลี่ย 3.162 ซึ่งอยู่ในระดับสูง รองลงมาฟังโฆษณาและรายการข่าวหรือวิเคราะห์ข่าว โดยมีปริมาณการเปิดรับข่าวสารเฉลี่ย 2.579 และ 2.340 ตามลำดับ (รายละเอียดในตารางที่ 18 หน้า 81)

สื่อโทรทัศน์

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 95.2 ตอบว่าดูโทรทัศน์ และกลุ่มตัวอย่างเพียง 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 เท่านั้น ที่ไม่ได้ดูโทรทัศน์ โดยจำนวนสูงสุดคือ 205 คน คิดเป็น ร้อยละ 70.7 เปิดรับทุกวันหรือประมาณสัปดาห์ละ 5-6 ครั้ง และดูเฉลี่ย 1-2 ชั่วโมง โดยต้องการข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ ช่อง 7 เป็นช่องที่กลุ่มตัวอย่างนิยมดูที่สุดและส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์ที่บ้านบ่อยที่สุดจำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 89.7 (รายละเอียดดูในตารางที่ 28 หน้า 126) กลุ่มตัวอย่างจำนวนสูงสุดดูรายการข่าวหรือวิเคราะห์ข่าว โดยมีปริมาณการเปิดรับข่าวสารเฉลี่ย 3.210 ซึ่งอยู่ในระดับสูง รองลงมาเป็นรายการบันเทิง โฆษณา กีฬา (รายละเอียดดูตารางที่ 19 หน้า 82)

สื่อหนังสือพิมพ์

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์ เป็นจำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 73.1 และร้อยละ 26.9 ตอบว่าไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ โดยส่วนใหญ่เปิดรับทุกวันหรือประมาณสัปดาห์ละ 5-6 ครั้ง ใช้เวลาเฉลี่ยใน 1 วัน มากกว่า 10-20 นาที กลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 60.3 ให้เหตุผลคือ ต้องการข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ (รายละเอียดดูตารางที่ 30 หน้า 129) ส่วนใหญ่นิยมอ่านรายการข่าวหรือวิเคราะห์ข่าว โดยมีปริมาณการเปิดรับข่าวสารเฉลี่ย 3.400 ซึ่งอยู่ในระดับสูง (รายละเอียดดูตาราง 20 หน้า 83)

สื่อนิตยสาร

นิตยสารสื่อเดียวที่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างตอบว่าไม่ได้เปิดรับ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับสื่อ โดยเปิดรับนิตยสารจำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 48.6 และไม่เปิดรับจำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 51.4 ผู้ที่อ่านนิตยสารอ่าน นานๆ ครั้ง ใช้ระยะเวลาเฉลี่ยใน 1 สัปดาห์มากกว่า 30-60 นาที มีเหตุผลในการอ่านนิตยสารคือเพื่อความสนุกสนานบันเทิง (รายละเอียดดูตารางที่ 32 หน้า 132) การเปิดรับเนื้อหาต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.590 - 2.504 ซึ่งอยู่ในระดับไม่สูง โดยนิยมอ่านคอลัมน์บันเทิง คารา แวนิยายมากที่สุด (รายละเอียดดูตาราง 21 หน้า 84)

ความทันสมัย

จากการวิจัยโดยใช้แบบทดสอบ ในการวัดความทันสมัยเป็นคำถาม 20 ข้อ ปรากฏว่าประชาชนในอำเภอหนองจอก จังหวัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความทันสมัยในระดับปานกลาง รองลงมาคือกลุ่มที่มีระดับความทันสมัยในระดับสูง และระดับต่ำตามลำดับ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความทันสมัยคือ 47.5 คะแนนจากคะแนนเต็ม 60 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความทันสมัยสูง เป็นกลุ่มที่มีอายุ 15-25 ปี มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีระดับการศึกษาในระดับม.5-ม.6 หรือป.ว.ช. มีการติดต่อกับสังคมภายนอกในระดับปานกลาง นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์และ ศาสนาอิสลามตามลำดับ และมีการเปิดรับสื่อมวลชนในระดับสูง ส่วนผู้มีความทันสมัยต่ำ มีอายุอยู่ในช่วง 26-35 ปี มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีระดับการศึกษา ป.1-ป.4 นับถือศาสนาอิสลาม พุทธ และคริสต์ตามลำดับ และมีการติดต่อกับสังคมภายนอกในระดับสูงและต่ำในจำนวนใกล้เคียงกัน และมีการเปิดรับสื่อมวลชนอยู่ในระดับต่ำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. การทดสอบสมมติฐาน

การหาความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา ศาสนา ตำแหน่งในสังคม การติดต่อกับสังคมภายนอก กับการเปิดรับสื่อมวลชน สรุปได้ว่า

- 3.1 เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 1)
- 3.2 อายุ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน (เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 1)
- 3.3 ฐานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน (เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 1)
- 3.4 ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน (เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 1)
- 3.5 ศาสนา มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน (เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 1)
- 3.6 ตำแหน่งในสังคม มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน (เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 1)
- 3.7 การติดต่อกับสังคมภายนอก มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน (เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 1)
- 3.8 การเปิดรับสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย (เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 2)
- 3.9 เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3)
- 3.10 อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3)
- 3.11 ฐานะทางเศรษฐกิจ ไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3)
- 3.12 ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย (เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 3)
- 3.13 ศาสนา มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย (เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3)

- 3.14 ตำแหน่งในสังคม มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย (เป็นไปตาม
สมมติฐานข้อ 3)
- 3.15 การติดต่อกับสังคมภายนอก ไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย (ไม่เป็น
ไปตามสมมติฐานข้อ 3)
- 3.16 การเปิดรับสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย (เป็นไปตาม
สมมติฐานข้อ 3)

การอภิปรายผล

พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน

จากการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนของประชาชนในอำเภอหนองจอก พบว่าเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเทียนฉาย ทีระนันท์ (2525) ซึ่งได้ทำการสำรวจสภาวะทางเศรษฐกิจสังคมของประชากรกรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนเลือกใช้โทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุและหนังสือพิมพ์

สื่อโทรทัศน์

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์ถึงร้อยละ 95.2 มีเพียง 14 คนเท่านั้นที่ไม่ได้ดู โดยดูทุกวันหรือประมาณสัปดาห์ละ 5-6 วัน ถึงร้อยละ 70.7 โทรทัศน์เป็นสื่อที่เปิดรับมากที่สุด เพราะเป็นสื่อที่ดูง่ายไม่ต้องใช้ความสามารถ เห็นได้ทั้งภาพและเสียง กลุ่มตัวอย่างมีสภาพเศรษฐกิจที่พอจะเป็นเจ้าของโทรทัศน์ได้ ส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์ที่บ้านบ่อยที่สุดถึงร้อยละ 89.7 โดยมีเหตุผลสำคัญที่สุดคือเพื่อความสนุกสนาน บันเทิง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสัญญา สัญญาวิวัฒน์ และสุพิศรา เพชรมณี (2526 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าประชาชนในกรุงเทพมหานครเปิดรับสื่อโทรทัศน์และวิทยุ เพื่อการบันเทิงมากกว่าหนังสือพิมพ์ซึ่งหนักไปในการให้ข่าวสารความรู้ และกลุ่มเป้าหมาย ส่วนใหญ่ดู ช่อง 7 บ่อยที่สุด ถึงร้อยละ 69.0

สื่อวิทยุ

สื่อวิทยุเป็นสื่อที่กลุ่มเป้าหมายเปิดรับเป็นสื่อรองจากโทรทัศน์ เพราะเป็นสื่อที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย มีราคาไม่แพง กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เปิดรับสื่อวิทยุที่บ้านถึงร้อยละ 63.8 เป็นที่น่าสังเกตว่ารองลงมาจะเปิดรับขณะเดินทางคือ ในรถยนต์หรือรถประจำทางและที่ทำงาน ถึงร้อยละ 10.7 โดยมีเหตุผลสำคัญที่สุดคือ เพื่อความสนุกสนานบันเทิง ส่วนใหญ่เลือกฟังรายการเพลง

สื่อหนังสือพิมพ์

กลุ่มเป้าหมายเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ร้อยละ 73.1 ส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการอ่านหนังสือพิมพ์ว่าเพื่อต้องการข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ โดยเลือกเนื้อหาข่าวยกย่องหรือวิเคราะห์ข่าว มากกว่าเพื่อความบันเทิง โดยหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์ได้รับความนิยมเป็นอันดับแรกอยู่เพราะมีหลายรส หลายหลากแนว

สื่อนิตยสาร

สื่อนิตยสารเป็นสื่อที่กลุ่มเป้าหมายเปิดรับน้อยที่สุด ส่วนใหญ่ไม่เปิดรับถึงร้อยละ 51.4 โดยให้เหตุผลว่าอ่านไม่ออก ซื้อมาก ไม่สะดวก โดยมีเหตุผลในการอ่านนิตยสารคือเพื่อความสนุกสนาน บันเทิง นิตยสารที่อ่านจะกระจาย ได้แก่ นิตยสารดาราบันเทิง นิตยสารวัยรุ่นต่าง ๆ และนิตยสารแม่บ้านเช่น สกุลไทย ชวีญเรือน

(รายละเอียดดูในภาคผนวก ตารางที่ 26 - 33 หน้า 123 - 134)

สมมติฐานข้อ 1 เพศ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา ศาสนา
ตำแหน่งในสังคม และการติดต่อกับสังคมภายนอกมีความ
สัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน

เพศ จากผลการวิจัยพบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน ซึ่ง
ขัดแย้งกับอังคณา มิ่งมีทรัพย์ (2534) ที่พบว่าเพศชายเปิดรับข่าวสารมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย
แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสตรีมีสิทธิต่าง ๆ
เท่าเทียมกับบุรุษมากขึ้น มีการเปิดรับข่าวสารเท่าเทียมกัน และเนื้อหาสำหรับสื่อมวลชนไม่
มีแยกสำหรับผู้หญิงและผู้ชาย อีกทั้งฐานะ อาชีพ อาจไม่แตกต่างกันนัก มีความสนใจใน
ข่าวสารต่างๆ ความแตกต่างระหว่างเพศจึงไม่เป็นสิ่งซึ่งทำให้การเปิดรับสื่อแตกต่างกันไป

อายุ พบว่า มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการเปิดรับสื่อมวลชนทุกประเภทอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ผู้ที่มีอายุน้อยจะมีการเปิดรับสื่อมวลชนต่ำ ในทางตรงกัน
ข้ามคนที่มียุ่จะน้อยจะมีการเปิดรับสื่อมวลชนมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ
คล็องกับ Rogers และ Svenning ที่ทำการศึกษาชาวนาในประเทศโคลอมเบีย ที่พบว่า
บุคคลที่สูงอายุจะเปิดรับสื่อมวลชนต่ำ บุคคลที่อายุน้อยจะมีความสนใจในสื่อมวลชนสูงกว่า
และสร์ครวี คซาชีวะ (2525) ก็พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนเป็นค่า
ลบ และ อังคณา มิ่งมีทรัพย์ (2534 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าผู้ที่มีอายุน้อยมีพฤติกรรมการเปิด
รับข่าวสารสูงกว่าผู้ที่มีอายุมาก

ฐานะทางเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีการเปิดรับสื่อมวลชนสูง
ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำก็มีการเปิดรับสื่อมวลชนต่ำด้วย เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศิริชัย ศิริกาณะ (2525) ที่ว่าความมั่งคั่งของการเปิดรับสื่อ
มวลชน ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจ วิจารณ์วรรณ อิศรางกูร
ณ อยุธยา (2529) ที่พบว่าฐานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติ

ระดับการศึกษา จากการวิจัยพบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรืออาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะเปิดรับสื่อมวลชนสูง และผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำจะเปิดรับสื่อมวลชนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Rogers และ Svenning (1969) พบว่าการศึกษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การเปิดรับสื่อมวลชนเป็นไปโดยง่ายขึ้น ซึ่งข้อมูลจากหมู่บ้านในโคลอมเบีย แสดงให้เห็นว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน McCombs and Mullins (1973) พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์โดยตรงกับการใช้สื่อมวลชน เพราะการใช้สื่อมวลชนมากขึ้นในหมู่ผู้มีการศึกษาสูงเป็นตัวกำหนดการใช้สื่อมวลชน ศิริชัย ศิริเกษ (2525) ที่ทำการศึกษากการพัฒนาในเขตเมืองป็นชนบทพบว่าการศึกษามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเปิดรับสื่อมวลชนวินัย ทิพย์สุวรรณ (2527) พบว่าการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการอ่านคณา มิ่งมีทรัพย์ (2534) พบว่าผู้มีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสูงกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ

ศาสนา ในการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในอำเภอหนองจอก ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้นับถือศาสนาอิสลามมากที่สุดจำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ จำนวน 112 และ 31 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 และ 10.7 ตามลำดับ พบว่า ศาสนามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตำแหน่งในสังคม พบว่าตำแหน่งในสังคมมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะผู้ที่มีตำแหน่งทางสังคม มักจะเป็นผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอที่จะซื้อหาสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rogers และ Svenning และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การติดต่อกับสังคมภายนอก พบว่ามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rogers (1969) ที่พบว่า "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนและการติดต่อกับสังคมภายนอกนี้ได้รับการสนับสนุนอย่างยิ่ง ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวนี้เท่ากับ 0.551 และการศึกษาของจินตวดี พุ่มศิริ (2529) ที่พบว่า" การติดต่อกับสังคมภายนอก มีความสัมพันธ์กับการ

เปิดรับสื่อมวลชนในลักษณะที่สอดคล้องกัน โดยได้ค่าความสัมพันธ์เป็นบวก" ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้น สมมติฐานที่ 1 ได้รับการสนับสนุนยกเว้นตัวแปรเพศเท่านั้น

สมมติฐานข้อ 2 การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับลักษณะทันสมัย

จากการวิจัย พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอหนองจอกมีความสัมพันธ์กับความทันสมัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎี และแนวคิดของ Lerner, Rogers และ Svenning และ Inkeles และ Smiths (1976) ที่พบว่าการเปิดรับสื่อและความทันสมัย มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเกิดความต้องการการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาในระดับบุคคล (Modernization) หรือความทันสมัย บุษบา สุทธิธร (2528, ศึกษาตามทฤษฎี Inkeles) พบว่า "การเปิดรับสื่อมวลชนเป็นตัวแปรที่อธิบายความทันสมัยได้ดีที่สุด"

ในการวิจัยครั้งนี้ การเปิดรับสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารมีความสัมพันธ์กับความทันสมัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสรรครวี ภาษาวิชะ (2524) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนและความทันสมัย และพบว่าการเปิดรับสื่อมวลชนเป็นปัจจัยสำคัญต่อความทันสมัยของบุคคล พันธ์นี้ เชยจรรยา (2525, ศึกษาตามทฤษฎี Lerner, Inkeles และ Rao) ที่พบว่าการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยมากกว่าสื่ออื่นๆ และจินตวดี พุ่มศิริ (2529, ศึกษาตามทฤษฎี Inkeles) พบว่าการเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความทันสมัย และปาริชาติ นิติมานพ (2529, ศึกษาตามทฤษฎี Inkeles) ก็พบเช่นกันว่ามีเพียงสื่อหนังสือพิมพ์เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย คือกลุ่มเป้าหมายที่อ่านหนังสือพิมพ์มากมีแนวโน้มที่จะมีความทันสมัยมากตามไปด้วย ถ้าอ่านหนังสือพิมพ์น้อยก็มักมีความทันสมัยน้อยด้วย ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การเปิดรับสื่อโทรทัศน์ไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย ซึ่งขัดแย้งกับทฤษฎีแนวคิดของนักวิชาการหลาย ๆ ท่านที่อ้างเบื้องต้น แต่ไม่สามารถสรุปได้ชัดเจน ควรจะได้มีการศึกษาลึกถึงเนื้อหาของโทรทัศน์ ความสนใจและตั้งใจขณะเปิดรับสื่อ อาจเป็นไปได้ว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่แพร่หลายและรับได้ง่ายโดยไม่ต้องใช้ความพยายามมาก ทำให้ไม่เกิดความเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล อาจเปิดรับสื่อเพียงเพื่อความบันเทิง อย่างไรก็ตามเมื่อมองถึงการเปิดรับ

สื่อมวลชนโดยรวมของกลุ่มเป้าหมายแล้วพบว่ามีความสัมพันธ์กับความทันสมัย สอดคล้อง
กับทฤษฎีและงานวิจัยส่วนใหญ่ที่มีผู้ทำไว้

สมมติฐานข้อ 3 เพศ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา ศาสนา
ตำแหน่งในสังคม และการติดต่อกับสังคมภายนอก มี
ความสัมพันธ์กับลักษณะสมัยใหม่

เพศ ผลการวิจัยพบว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยา วีรวงศ์ (2517) ที่พบความสัมพันธ์
ระหว่างเพศกับระดับค่านิยมสมัยใหม่ โดยพบว่าเพศชายจะเป็นผู้ที่มีค่านิยมสมัยใหม่ในระดับ
สูงเป็นจำนวนมากกว่าเพศหญิง อัจฉราวรรณ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2529, ศึกษาตาม
ทฤษฎี Inkeles) พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับลักษณะสมัยใหม่อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มตัว
อย่างทั้งเพศชายและเพศหญิงมีระดับการศึกษา การติดต่อกับสังคมภายนอก ตำแหน่งใน
สังคม รวมทั้งการเปิดรับสื่อมวลชนไม่แตกต่างกัน ทำให้ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องของ
ความทันสมัยซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อายุ ผลการวิจัยพบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Alex Inkeles และ David Smiths (1976)
ซึ่งพบว่า อายุไม่ใช่ข้อจำกัดของการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล สุริยา วีรวงศ์ (2517)
ที่พบว่าปัจจัยด้านอายุไม่ได้ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันในเรื่องค่านิยมสมัยใหม่อย่างมีนัย
สำคัญ ปัญญศักดิ์ โสภณวสุ (2528) และบุษบา สุธัช (2528, ศึกษาตามทฤษฎี
Inkeles) ก็พบว่าตัวแปรด้านอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยแต่ขัดแย้งกับสมศรี
วงศ์สิโรจน์กุล (2529, ศึกษาตามทฤษฎี Inkeles) ที่พบว่าอายุมีความสัมพันธ์เชิงลบ
กับความทันสมัยซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ฐานะทางเศรษฐกิจ ผลการวิจัยพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์
กับความทันสมัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจินตวดี พุ่มศิริ (2529, ศึกษาตามทฤษฎี
Inkeles) พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยเป็นค่าบวก และอัจฉราวรรณ อิศ-
รางกูร ณ อยุธยา ซึ่งพบว่าฐานะทางเศรษฐกิจกับลักษณะสมัยใหม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมี
นัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ระดับการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความทันสมัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Inkeles และ Rogers ที่พบว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความทันสมัยขึ้น สุริยา วีรวงศ์ ก็พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีแนวโน้มไปในทางที่มีค่านิยมสมัยใหม่สูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ และสรุครวี คชาชีวะ (2524, ศึกษาตามทฤษฎี Inkeles) พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความทันสมัย บุษบา สุธีธร (2528) ที่พบว่า "ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความทันสมัยเป็นค่าบวก" สมศรี วงศ์สิโรจน์กุล (2529, ศึกษาตามทฤษฎี Inkeles) และ จินตวดี พุ่มศิริ (2529) ที่พบว่าการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยในเชิงบวก และชรรักษ์ชัย พันธสุธา (2531) ก็พบว่าความแตกต่างของระดับการศึกษาของประชากรมีความสัมพันธ์กับค่านิยมทันสมัยที่แตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ศาสนา ผลการวิจัยพบว่า ศาสนามีความสัมพันธ์กับความทันสมัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่ง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตำแหน่งในสังคม การวิจัยได้ผลว่าตำแหน่งในสังคมมีความสัมพันธ์กับความทันสมัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rogers ซึ่งเคยเสนอไว้ว่า ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมสูงจะมีการเปิดรับสื่อมวลชนมาก จะเป็นคนที่ทันสมัย แต่ไม่สอดคล้องกับจินตวดี พุ่มศิริ (2529) ที่พบว่าตำแหน่งในสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การติดต่อกับสังคมภายนอก ผลการวิจัยปรากฏว่าไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของจินตวดี พุ่มศิริ แต่ขัดแย้งกับ Rogers ที่ว่าบุคคลสมัยใหม่มีแนวโน้มที่จะเดินทางเข้ามาในเมือง หรือออกนอกบริเวณที่ตนอาศัยบ่อยมากกว่าบุคคลที่มีความทันสมัยน้อยกว่า และงานวิจัยของสรุครวี คชาชีวะ ที่พบว่า "การสื่อสารกับบุคคลภายนอกสังคมมีความสัมพันธ์กับความทันสมัยอย่างมีนัยสำคัญ" ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการวัดครั้งนี้เป็นการวัดเพียงแค่ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา จึงอาจได้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อน อีกทั้งกรอบคำถามและเกณฑ์การให้คะแนนอาจจะไม่ครอบคลุมเพียงพอ โดยตามทฤษฎีของ Rogers และ Inkeles บอกว่าการติดต่อกับสังคมภายนอกหมายถึง การที่บุคคลมีโอกาสติดต่อกับสังคมอื่นที่อยู่ภายนอกสังคมที่อาศัยอยู่ เช่น การเดินทางไปในเขตชุมชนเมือง แต่เนื่องจากเขตที่ทำการศึกษานี้มีลักษณะเป็นชุมชนที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป

เป็นชุมชนเมืองโดยอยู่ใกล้ชิดกับเขตกรุงเทพฯ ซึ่งมีความเป็นเมืองมากที่สุดจนแทบไม่สามารถแยกความเจริญหรือความเป็นเมืองที่มากหรือน้อยกว่านี้ได้ การแบ่งชุมชนเมืองออกเป็น 3 ระดับเช่นนี้อาจไม่เหมือนกับดัชนีของ Inkeles มากนัก

การเก็บข้อมูลในครั้งนี้อย่างไรก็ตาม ไม่ได้ควบคุมตัวแปรอาชีพ เนื่องจากไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่แท้จริงของประชาชนในเขตหนองจอก มีเพียงตัวเลขโดยประมาณซึ่งปรากฏอยู่ในเอกสารแจกของเขตหนองจอก จากการสอบถามหัวหน้าทะเบียนเขตหนองจอกทราบว่า เป็นข้อมูลจากการประมาณและเป็นข้อมูลที่เขียนขึ้นหลายปี และยังไม่ได้มีการเก็บรวบรวมจำนวนที่แท้จริงของประชาชนที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ กัน อย่างไรก็ตามในการเก็บข้อมูลก็ได้อาศัยการสุ่มตัวอย่างตามระเบียบวิธีทางสถิติ และได้พยายามควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งเป็นตัวแปรในสมมติฐาน

ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างเพียง 12 คน หรือ ร้อยละ 4.1 เท่านั้นที่เป็นเกษตรกรและประมง โดยมีตัวเลขที่น่าสนใจคือ กลุ่มค้าขายและกลุ่มรับจ้าง จำนวน 79 คน และ 63 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2 และ 21.7 ตามลำดับ ซึ่งโดยปกติแล้วในสังคมเกษตรกรรม ประชาชนอาจไม่มีความแตกต่างกันมากนัก แต่สำหรับชุมชนหนองจอก เป็นสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง จึงไม่อาจสรุปหรือยึดข้อมูล ซึ่งระบุว่า มีเกษตรกรอยู่ถึงร้อยละ 80 เพราะในความเป็นจริงแล้ว ชุมชนอาจกำลังเปลี่ยนแปลง

ในการวิจัยข้อมูลของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ก็ต้องการการควบคุมตัวแปรละเอียดในแง่ของการวางตรรกของการควบคุมตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ เพราะเกษตรกรอาจจะมีจำนวนลดลงจริง ๆ ก็ได้ ในกรณีนี้ อาชีพอาจเข้ามาเป็นอีกตัวแปรที่สำคัญ แต่หากมองอีกแง่หนึ่ง หากเราควบคุมตัวแปรประชากรศาสตร์ตามข้อมูลที่ปรากฏอันไม่ใช่ข้อมูลปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างที่ได้ อาจไม่สามารถเป็นตัวแทนประชากรจริง ซึ่งในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ ประชาชนอาจแสวงหาอาชีพอื่น ในขณะที่เดียวกันก็อาจมีคนอาชีพอื่นย้ายเข้ามามากขึ้น แม้ว่าการวิจัยครั้งนี้ จะได้ควบคุมประชากรที่แท้จริง โดยสุ่มตัวอย่างเฉพาะประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตนี้เกินกว่า 3 ปี เพื่อหลีกเลี่ยงกลุ่มตัวอย่างที่เพิ่งย้ายเข้ามาในเขตนี้ และไม่ได้เป็นตัวแทนที่แท้จริงของประชากร เหตุที่ควบคุมที่การเข้ามาอยู่อาศัยเพียง 3 ปีเท่านั้น เพราะในความเป็นจริงแล้ว มีคนอพยพเข้ามาอยู่ในเขตนี้มากขึ้น อัน

เนื่องมาจากการเติบโตและขยายของกรุงเทพฯ อันเห็นได้จากการพัฒนาโครงการบ้านจัดสรรซึ่งเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากใน 2-3 ปีที่ผ่านมา ที่เป็นส่วนทำให้ภาพรวมของสังคมที่แท้จริงเปลี่ยนไป อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตหนองจอกตั้งแต่เกิดหรือเกินกว่า 10 ปีขึ้นไป โดยจากการวิจัยทำให้พบลักษณะที่น่าสนใจของชุมชนหนองจอก โดยเฉพาะความเป็นชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะคือ เป็นชุมชนที่กำลังจะเปลี่ยนจากชุมชนเกษตรกรรมไปเป็นชุมชนเมืองและมีกลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัย ทำให้ทราบว่าประชาชนในเขตที่มีการเปลี่ยนแปลงมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือสื่อวิทยุ ดังนั้นสื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุจึงยังคงเป็นสื่อมวลชนที่มีศักยภาพสูงสุด ในการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ
2. ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในชุมชนหนองจอก นับถือศาสนาอิสลาม มีการดำรงชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะ การเข้าถึงสื่อต่างๆ อาจแตกต่างกันไปกับกลุ่มอื่น ๆ ผลการวิจัยที่พบว่า ศาสนามีความสัมพันธ์กับความทันสมัย ผู้นับถือศาสนาอิสลามมีความทันสมัยน้อยกว่าผู้นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ อาจเป็นเพราะปัจจัยอื่นๆ ที่มิได้ทำการศึกษาในครั้งนี้ เช่น อาชีพ หรือ ความเคร่งในศาสนา หรือข้อจำกัดทางด้านเวลาว่างใช้ในการประกอบพิธีทางศาสนา เป็นต้น
3. น่าจะได้มีการศึกษาถึงเนื้อหาของสื่อที่เปิดรับ โดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ และนิตยสารที่พบว่ามีสัมพันธ์กับความทันสมัย ซึ่งเป็นการพัฒนาในระดับบุคคล ซึ่งจะสามารถนำมาใช้ในการเลือกใช้สื่อเพื่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ หรือเพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ข่าวสารภายใต้วัตถุประสงค์อื่นต่อไป

4. จากคำถามข้อหนึ่งในแบบทดสอบความทันสมัย ปรากฏว่า เกือบครึ่งหนึ่งตอบว่าผู้ให้ข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ตั้งที่สุตรงจากสื่อมวลชนคือ ผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนา ดังนั้นในการพัฒนาชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะเช่นนี้ จึงควรจะได้ใช้สื่อบุคคลเหล่านี้เป็นสื่อหนึ่ง จึงน่าจะได้มีการศึกษาการสื่อสารระหว่างบุคคลด้วย

5. ในการเก็บข้อมูลชุมชนที่มีประชาชนอยู่อาศัยซึ่งส่วนหนึ่งมีอาชีพเกษตรกรรม และค้าขายซึ่งจะอยู่ประจำในท้องที่ และอีกส่วนหนึ่งต้องออกไปทำงานในเขตอื่น ๆ ควรจะกระจายวันเก็บข้อมูล เพราะกลุ่มตัวอย่างในวันหยุดคือวันเสาร์-อาทิตย์และในวันธรรมดา อาจจะเป็นคนละกลุ่มกัน ข้อมูลที่ได้จึงอาจแตกต่างกัน

6. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตหนองจอก จังหวัดกรุงเทพมหานครเท่านั้น จึงน่าจะมีการศึกษาสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปเป็นเมืองที่อื่น ๆ และที่มีการเปลี่ยนในอัตราที่ต่างกันว่า จะมีแนวโน้มแตกต่างกันหรือไม่

7. ผลการวิจัยพบว่าสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความทันสมัย ในการพัฒนาบุคคลไปสู่ความทันสมัย สื่อมวลชนจึงนับได้ว่าเป็นสื่อที่มีศักยภาพในการพัฒนาความทันสมัย

8. ความทันสมัยในงานวิจัยนี้วัดด้วยแบบทดสอบซึ่งดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ Inkelees และ David เท่านั้น แต่ในการวัดความทันสมัยนี้ ยังมีแนวความคิดและแบบทดสอบของนักวิชาการอื่นอีกหลายคน ที่ไม่ได้นำมาเป็นตัวแปรหรือเป็นแนวทางในการวิจัยในครั้งนี้ ดังนั้น หากต้องการรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมให้ละเอียดด้านอื่นหรือในมุมมองลักษณะอื่น ก็น่าจะมีการศึกษาจากแบบจำลองความทันสมัยของนักวิชาการอื่นเปรียบเทียบกัน